

NOU 2000:26 "...til et åpent liv i tro o

Diakonforbundets høring

Diakonforbundets høringsuttalelse er basert på den Kirkerådets disposisjon for høringsuttalelser til NOU 2000:26. Høringsuttalelsen under hvert punkt er uthevet.

1. Utvalget presenterer en visjon for dåpsopplæringen for vår tid (kap. 4) og fremhever blant annet hvor viktig kirkens dåpsopplæring er for barn og unges personlige utvikling og evne til å møte livets ulike utfordringer ("livskompetanse").

Hvordan vurdere dere utvalgets beskrivelse av dette? Jfr. Kap. 4.2.

Overskriften, et liv forankret i dåpen, gir umiddelbart diakonale assosiasjoner en trinitarisk diakoniforståelse, slik den blant annet kommer til uttrykk i Plan for diakoni i den norske kirke. Gud som skaper, Jesus som forløser og Den hellige ånd som livgiver. I kapittelet blir begrepene totalformidling, livstolkning, identitet, erfaring og liv, holdning og handling, kristen kunnskap

og livskompetanse lansert som overskrifter. Dette viser en spennende bredde og utfordrer kirken til å tenke helhetlig om sin dåpsopplæringsplan. Dåpsopplæring er som utvalget peker på "ikke bare et spørsmål om kunnskap, en rent intellektuell aktivitet". Sett med diakonale øyne, angir dette kapittelet et viktig fokus. Dåpsopplæringen skal gi frimodighet til å leve et liv som inneholder gleder og sorger. Den enkelte må utrustes til å leve med de vanskelige dagene. Dette anliggende kommer klart frem. Dåpsopplæring handler i høyeste grad om diakoni. Innstillingen bærer noe preg av at den mangler den brede forståelse av hva diakoni er som blant annet kommer til uttrykk i Plan for diakoni i Den norske kirke. Dette kommer blant annet til uttrykk når man i innstillingen kun fokuserer på ungdom som utfordring for kirkens diakoni. I tillegg til at diakoni behandles som tema, må dåpsopplæringen i enda større grad framstå som en totalformidling og ikke ren kunnskapsoverføring. Dåpsopplæring er en utfordring og aktuelt arbeidsområde hvor den diakonale dimensjon må være til stede hele veien. Derfor er dåpsopplæring et aktuelt arbeidsområde for diakoner uansett hvilket utviklingstrinn den skjer på. Kanskje kan det være like naturlig å tale

om dåpsoppfølging som å bruke begrepet dåpsopplæring.

2. "Det er for utvalget avgjørende at den lovregulering av dåpsopplæring skal være et virkemiddel for at alle dømte skal få en reell mulighet til å delta i denne opplæringen" (kap. 1.4, samt kap. 4.4).

2.1. hvordan vurderer dere utvalgets forslag og anbefalinger i forhold til intensjonen om å nå alle dømte og å sikre like muligheter for alle? (Se bl.a. kap 1, kap. 4.4, kap. 8.)

Sett særlig fokus på forhold knyttet til

- bosted
- økonomi
- familiehjem
- tilrettelegging for funksjonshemmede

Utvalget peker med rette på den utfordring som familiens tidsklemme representerer. Dersom intensjonen om å gi tilbud til alle dømte om dåpsopplæring skal være realistisk, må det legges opp på et nivå og med et omfang som gjør det mulig for de fleste å delta slik at det ikke blir bare et tilbud til fra før av spesielt interesserte foreldre.

Tillit" Dåpsopplæring i Den norske kirke

Som påpekt i høringsuttalelser til blant annet St. melding om kirkens økonomi "Børs og katedral" og Opptrappingsplan for den kirkelige bemanning, består Den norske kirke av mange små enheter. Dersom det skal være mulig å etablere kvalitativt gode tilbud til alle døpte uansett hvor de bor og uansett hvordan forutsetningene for den kirkelige økonomi er lokalt, så må dåpsopplæring på mange steder som mange andre kirkelige tjenester, organiseres ut fra større enheter enn den lokale menighet/det enkelte fellesråd. Ikke minst er det viktig når det skal tas hensyn til tilrettelegging for funksjonshemmede som forutsetter spesialkompetanse. Siden Den norske kirke har en uttalt politikk om at det skal legges til rette for funksjonshemmedes deltakelse, så må dette tas med i regnestykket for bemanningsbehov og økonomi. Vi legger merke til at utvalget ikke har tatt dette med i regnestykket i vedlegg 1.

2.2. Hvilke tanker har dere om utvalgets vurdering av lovregulering og forholdet mellom rett og plikt til opplæring (kap. 6.4)?

Diakonforbundet finner at utvalgets vurdering av forholdet mellom rett og plikt er sakssvarende. Den får

tydelige fram at det er et samfunnsansvar å legge til rette for at barn og unge gis mulighet til åndelig og religiøs utvikling på lik linje med legemlig og sosial utvikling. Så lenge Den norske kirkes økonomi er basert på statlig og kommunal bevilgning, så må stat og kommune, og i særdeleshet staten, sørge for at Den norske kirke har økonomi og ressurser slik at den blir i stand til å gi den oppfølging av dåpen som er nødvendig for at barn og unge skal kunne oppdras i den kristen forsøkelse og tro til et liv i tro og tillit.

3. Utvalget viser til at det har vokst fram et dåpsopplæringsunderskudd de siste tiårene, og de mener at en lovfestet rett til dåpsopplæring på samlet 315 timer er nødvendig for å kompensere dette (kap. 5.3.7 og kap. 8.1.2, Forslag til Kirke-loven §36).

Hvilket omfang mener dere at "en forsvarlig dåpsopplæring som alle døpte barn har rett til" (5.4 s. 61) må ha? (Kap. 5.)

Ut fra en sammenligning med hva som er falt bort av kristendomsundervisning i skolen, mener Diakonforbundet at utvalgets innstilling for omfanget av dåpsopplæringen er rimelig.

4. Den anbefalte modellen introduserer en rekke "nyheter" i forhold til det som er nåværende praksis i de fleste menigheter (kap. 1.5 og 5.3).

Gi en vurdering av utvalgets anbefalte modell og foreslåtte tiltak, som for eksempel:

- Kirkeskole 6-10 år,
- IT-satsing,
- Juniorkonfirmasjon,
- Myndighetsfase 15-18 år.

Junior- konfirmasjon.

Diakonforbundet er usikker på om det er heldig med en markering av en høytid så nær den ordinære konfirmasjonen. Er det Den katolske kirkes "ferming" som ligger til grunn for dette forslaget? Tiltaket kan være bra men "juniorkonfirmasjon" som benevnelse oppleves forvirrende. Et annet navn på begivenheten bør finnes.

Myndighetsfase 15-18 år.

Diakonforbundet støtter den sterke fokus på ledertrening og diakoni i vid forstand i denne fasen. Dette vil også være en viktig fase med tanke på rekruttering – kall - av unge mennesker til kirkelig utdanning og tjeneste.

5. Utvalget ønsker at kirkens dåpsopplæring skal foregå på ulike arenaer og i samspill med ulike samarbeidspartnere. Det vises blant annet til hjemmet, frivillige medarbeidere og de kristelige organisasjonene. (Se anbefalt modell kap. 5.3 og tabell 5.5.)

Hva mener dere om det utredningen som skisserer av samarbeid og kontakt med henholdsvis

- Hjemmet
- Organisasjonene
- Frivillige medarbeidere
- Skole/barnehage?

Hjemmet

Diakonforbundet er enig i at hjemmet vil være den naturlige ramme for en del av dåpsopplæringen samtidig som det bør være et viktig element i tilbudet å hjelpe foreldre og barn til å bli fortrolig med gudstjenesten og kirken som sted for felleskap i tilbedelse, lovsang og samling om ord og sakrament.

Frivillige medarbeidere

Diakonforbundet ser det som viktig å få de frivillige med i arbeidet med dåpsopplæringen, at de som har nådegaver og ønsker om å være med i dette blir oppmuntret til det. Det er letter å aktivere ansatte enn å bygge opp et korps av frivillige. Vi er enige med utvalget i "at det bør være en som får ansvaret for rekruttering og oppfølging av frivillige i hver menighet."

Organisasjonene

De kristelige organisasjonene har en lang tradisjon i Den norske kirke og har spilt og spiller en sentral rolle i mange menigheter. De ressurser og

den kompetanse disse sitter med vil være nyttige og nødvendige å regne med i den lokale organiseringen av dåpsopplæringen.

Skole/barnehage

Selv om det gamle enhetssamfunnet ikke lenger eksisterer, er det et faktum at majoriteten av det norske folk gjennom dåpen er blitt medlemmer av Den norske kirke. Dette gjør at samfunnsinstitusjoner som skole og barnehage fortsatt vil være sentrale samarbeidspartner for kirken i nærmiljøet. Likevel kan ikke kirken satse på at disse instanser skal kunne ta ansvar for dåpsopplæring.

6. En slik satsing på dåpsopplæring som utvalget skisserer, medfører et behov for økt bemanning, bredere kompetanse og nye stillingskategorier i kirken.

6.1. Hva mener dere om utvalgets vurderinger og anbefalinger (kap. 7) med hensyn til at kirken skal få fullt ut dette bemanningsbehovet?

Diakonforbundet støtter utvalgets oppfatning av at man trenger styrket kirkelig bemanning for å ivareta dåpsopplæringsprogrammet slik det er skissert i innstillingen. Mange nye medarbeidere innenfor dette feltet betyr midlertid ikke nødvendigvis bare "undervisere". Siden det er tale om langt mer enn kunnskapsformidling, er dette et arbeid som forutsetter teamarbeid representert med ulike kompetanse og erfaring. Bredden og dybden i kompetanse blir viktig ved siden av at det må gis rom for lekfolks deltakelse. Dåpsopplæring må være tema i undervisningen av kateketer, diakoner og prester, gjerne

med ulike innfallsvinkel.

Når det gjelder spørsmål om den konkrete personellmessige økningen som utvalget foreslår, så bør også dette spørsmål sees i sammenheng med andre kirkelige utredninger - opptrappingsplan for den kirkelige bemanning, kirke/stat-utredningen, "Børs og katedral" og innstillingen fra Kirkerådets embetsutvalg. Man kan blant annet ikke på den ene side gå inn for 500 nye kateketstillinger og på den annen side gå inn for avvikling av stillingskategorien kateket.

6.2. Hva mener dere om merkbare tiltak som kirken skal få fullt ut dette bemanningsbehovet med hensyn til

- Rekruttering (7.3.2)
- Utdanningsstilbud, kompetansekrav, nye stillingskategorier
- Deling av stilling mellom kirken og annen arbeidsgiver (7.4.2 s. 77)
- At ansatte blir værende i stillingene
- Utvalgets forslag til opptrappingsplan (7.8)

Utvalget skriver at "utvikling av en rådgivningstjeneste på bispedømmene er viktig som igangsetter, pådriver og inspirator for nye dåpslærere og kateketer." En rådgivningstjeneste på regionalt nivå bør etter Diakonforbundets mening ha som målgruppe alle fagpersoner som er involvert i arbeidet med dåpsopplæring. Vi vil i denne sammenheng peke på behovet for prostidiakoner og bispedømmediakoner som kan serve menighetene og de lokale medarbeidere.

For å rekruttere og beholde gode medarbeidere, er det viktig at tilbu-

det om arbeidsveiledning, både i gruppe og individuelt, utbygges. Selv om kirken skulle bli tilført mange nye stillinger, vil mange fortsatt være eneste kateket eller diakon i virksomheten. Veiledning og mulighet til faglig utveksling og felleskap vil derfor være avgjørende faktorer for at ansatte skal bli værende i stillingene

7. Utvalget forutsetter at den fremtidige dåpsopplæringen skjer i samvirke mellom de ansatte i menigheten, på tvers av profesjonene i staben (7.4.1), og også i samarbeid med frivillige (kap. 7.5)

7.1. Hva mener dere om dette, og hvilke utfordringer mener dere en slik arbeidsform stiller staben og den enkelte ansatte overfor?

Dåpsopplæringen settes av utvalget inn i et vidt perspektiv. Derfor er Diakonforbundet enig med utvalget i at dåpsopplæring er et arbeid som kaller på tverrfaglig innsats og ikke bare er et kateketansvar.

7.2. Vurder forholdet mellom frivillige og ansatte medarbeidere mht. kompetanse, ansvar og samarbeid.

Ikke minst når det er tale om å involvere frivillige (lekfolk) i arbeidet med dåpsopplæring, stiller dette krav om kompetanse til inspirasjon og veiledning av frivillige medarbeidere.

8. Utvalget forutsetter i sine anbefalinger om en lovfestet dåpsopplæring at "dagens KRL-fag ikke endres slik at kristendomsundervisningen i

skolen svekkes" (kap. 1.5). *Hvordan mener dere forholdet skal være mellom kirkens dåpsopplæring og skolens KRL-fag (kap. 3.2.3)?*

Diakonforbundet er enig i at kirken må ha et selvstendig program for oppdragelse i den kristne tro da saken dreier seg om noe langt mer enn kunnskapsoverføring av rent intellektuell karakter.

9. Utvalget anbefaler en innstramning i dagens praksis med mulighet for bruk av skolens tid til konfirmasjonsundervisning – kirkeloven §36 (kap. 6.5 og kap. 8.1.2)

Hvordan vurderer dere utvalgets forslag på dette området?

Diakonforbundet er enig i utvalgets vurdering om at hovedregelen må være at konfirmantundervisningen må legges utenom skoletiden.

10. Gi synspunkter på andre tema som utredningen berører og som dere mener det er viktig å løfte fram, og for øvrig på utredningen som helhet.

De anbefalinger som ligger av juridisk, økonomisk og administrativ karakter i utvalgets innstilling, må sees i en helhetlig sammenheng. Utredningen om økt kirkelig bemanning, "Børs og katedral" om kirkens økonomi og Kirke/Statutvalgets arbeid er blant annet viktige prosesser som denne utredningen må sees i sammenheng med. Ved lovfesting av dåpsopplæring, som også vil medføre lovfesting av undervisningsstillinger, er det nød-

vendig å ta stilling til lovfesting av diakonstillinger. Uten en mer helhetlig vurdering av hvilke stillinger kirken skal ha og hvordan disse skal organiseres, risikerer vi at diakonstillingen blir den eneste stilling som ikke er lovfestet i Den norske kirke. Dette vil få uheldige konsekvenser, både juridisk, økonomisk og for kirken som helhetlig organisasjon. Igjen må det påpekes at det er uheldig, også for dåpsopplæringen, at diakon, kateket og prest har forskjellig arbeidsgiver.

Flere av de juridiske endringer som ligger i utvalgets forslag, vil innebære en videreføring av Den norske kirke som statens "offentlige religionsvesen" og hvor kirke og skole dermed kan utfylle hverandre. Enhetssamfunnets tid er forbi, noe som gjør en slik videreføring av kirkens forfatning mer og mer vanskelig. Relasjonene mellom kirke og skole er i stor grad endret. Denne utviklingen vil fortsette og ytterligere forsterke behovet for at kirken må ta eget ansvar for dåpsopplæringen.

Diakonforbundet mener at dåpsopplæringens intensjon om at den skal være en totalformidling vil styrkes ved at det også diakoner blir tatt med i planarbeidet på alle nivåer og i alle faser av dåpsopplæringsprogrammet.

ANNE LISE HOLMSEN
LEDER

ROAR MELAND
GENERALSEKRETÆR